

Håkan Nesser

Televízió

1960-at írtunk.

Oskar Muti folyóparti kunyhójának tetején ácsorgott. Május hónapjában jártunk, és ő éppen ezen a napon töltötte be a századik életévét. Nem is olyan rossz teljesítmény, különösen ha figyelembe vesszük, hogy az utóbbi ötven évben betegeskedett. Fél évszázaddal ezelőtti születésnapján, 1910-ben, az esti órákban érezte először, ahogy különös remegés járja át a testét, s amint a legcsekélyebb mértékben is megerőltette magát, máris csengett a füle.

Hát így állt a helyzet. Oskar Mutti nem állhatta a munkát, ami sajnálatos, hiszen jól megtermett legény volt, de hát ilyesmi megesik az Isten ege alatt, s a helyzet nem javult az idő múlásával. Kymlingében és a környékén mindenki tisztában volt vele, hogy így állnak a dolgok. Mutti derék pasas hírében állt, de a munkát nem szenvedhette.

Többek között ezért is okozott némileg meglepetést, mikor századik születésnapján felbukkant a tetőgerincen. Ott tornyosult munkásnadrágban és gumicsizmában, s tekintete a folyó és az erdő mögött elterülő messzeségbe révedt.

Legközelebbi szomszédja, a 86. életévét betöltött Emma Lundewall vette észre őt. A telefonhoz sietett, feltárcsázta 84 esztendő barátnője, a Brattinger tanító után megözvegyült Britta Brattinger számát, s kisvártatva népes csapat sereglett össze Mutti házának udvarán. Gyönyörű májusi délelőtt volt, s néhányan amúgy sem mulasztották volna el, hogy a különleges nap, vagy valami más ürügyén meglátogassák az ünnepeltet. A százéves kort megélni nem csekélység.

Arra azonban senki sem számított, hogy a tetőn látják viszont.

– Mit csinál az odafent? – tűnődött a 82 éves Arvid Pettersson, a korábbi sportpályagondnok, aki családjá körében és szerte a környéken megbecsülésnek örvendett.

Emma Lundewall a tető felé sandított és aggodalmasan csóválta a fejét.

– Egy televíziót akar – mondta –, különben leugrik és szörnyet hal.

Magyarázatképpen két táblára mutatott, amelyet Oskar a házfal melletti laza földbe ültetett.

Botrány állt az egyiken. *Televízió* a másikon.

– Egy tévékészüléket akar a község kontóján – szólta közbe a 81 esztendő Valter Efraim Strålberg. – Köszönetképpen, hogy ilyen szép kort ért meg; megbecsülésünk, vagy a fene tudja, micsoda bizonyítékaként.

– Adjatok egy tévét, különben megölöm magam! – kiáltotta ebben a pillanatban Oskar Mutti a tetőről. Hangja pompásan zengett, különösen ha figyelembe vesszük, hogy századik életévét töltötte be, s a megelőző ötven évben betegeskedett.

– Mihez kezdenél egy televízióval? – kiabálta Arvid Pettersson. – Mi ütött beléd, te bolondos vénember? Drága multság az ilyen kutyü, de ezt te is tudod!

– Leugrom és halálra zúzom magam! – üvöltötte Oskar. – Két órátk van, hogy elintézzétek. Ez botrány! Hanyagság!

– A televízió hullámai nem tesznek jót a szívnek – állapította meg a 85 éves Ida Tolvgren, a megboldogult gránátos huszár, Torsten Tolvgren özvegye, miközben nyelvével csettintett, klikk-klakk. – Olvastam róla az újságban, főleg a nyugdíjasokra ártalmas.

– Szarok rá! – ordibálta Oskar makacsul. – Adjatok egy tévét, különben nem akarok tovább élni!

Hogy szavainak komolyságát kihangsúlyozza, közelebb lépett a tető széléhez, mire rémült moraj szaladt át az udvaron várakozó csipet-csapaton.

– Televízió? – mormolták egymás között. – Mi szállta meg Muttit?

Ha pontosan számoljuk, abban az időben az egész faluban csak egyetlen embernek volt ilyen készüléke, Rönningberg kereskedőnek. Habár az a szóbeszéd járta, hogy mind Sivertssonék, mind a hegy tetején lakó Petterbergék fontolgatták, hogy kerítenek egyet – elsősorban Petterberg, akinek a háza vételi szempontból különösen kedvező helyen állt.

Mindeközben megérkezett kerékpárján Mutti unokaöccse, az alig hetvenéves izompacsirta, Elof Lundberg. Ruganyos lábával átperdült járművén, tüstént felmérte a helyzetet, majd sapkáját hátravetve felpillantott a tetőn ácsorgó nagybátyjára.

– Te vén számár! – kiáltotta. – Mindjárt felmegyek és lehozlak onnan! Azután iszunk egy csésze kávé és bekapunk egy szelet tortát.

Feltartóztathatatlanul nyomult előre, míg végül megragadta a fal mellett a tűzoltólétrát.

– Hagyj békén! – üvöltötte Oskar. – Ha csak egy lépést is mersz tenni, leugrom! Botrány!

Elof Lundberg egy pillanatig habozott, majd visszakullogott a tömegbe.

– Azt hiszem, komolyan gondolja – állapította meg, mire a szájtáti nézősereg egyetértően bólogatott.

Egy kék autó gördült be az udvarra, amelyből lenyűgöző szökkenéssel a községi tanács merész szóvivője, Eugen Turell pattant elő, aki még élete virágában járt, hiszen mindössze 54 tavaszt ért meg.

– Miről van szó? – mennydörögte tekintélyesen, s körülnézett.

– Oskar Mutti le akar ugrani, hogy halálra zúzza magát – magyarázta Efraim Strålberg –, ha nem kap egy televíziót.

– Egy televíziót? – kérdezte Eugen Turell, és kiköpte tubákját a rózsabokorba. – Egy televíziót! Ez a legostobább dolog, amit valaha is hallottam. Mégis ki adna neki televíziót?

– Az nem számít – mondta Emma Lundewall. – Ma van a századik születésnapja, és azt hiszi, jár neki az a készülék a községtől.

– Szó sem lehet róla! – csattant fel el Eugen Turell. – Nehéz idők járnak. Egy televízió több ezer koronába kerül.

– Botrány! – harsogta Oskar Mutti a tetőről. – Hanyagság! Üldöznek az égi hatalmak!

– Elment az esze! – állapította meg Eugen Turell.

– Sosem volt neki – tette hozzá Emma Lundewall. – Viszont szörnyű lenne, ha éppen a századik születésnapján vetne véget az életének. Az emberek még a szájukra vennék a községünket.

– Hmm... – motyogta Eugen Turell, miközben bőszen ráncolta homlokát és fel-alá járkált.

Az Oskar Mutti udvarán összegyűlt társaság létszáma immár harmincra nőtt. Verőfényes szombati nap volt, s a pletyka úgy terjedt a faluban, akár a szél szárnyán a virágpor. Hamarosan a Kurir riportere és fényképésze is a helyszínre ért.

Az utóbbit Bengtssonnak hívták, a hírhedt gyűjtogató fia, ám mindent öszszevetve derék, megbízható férfiú. Lelkesen kattogtatta gépét; Muttiról, a házról, s a báméskodókról is készített képeket, különösen egynémely fiatalabb fehérrépről, aki lenge, tavaszi ruhában sietett a helyszínre.

Högerman, a riporter hajában és bajuszában is merész választék díszelgett középen. Elővette jegyzetömbjét, tollát a füle mögé helyezte, s felkiáltott Muttinak, hajlandó lenne-e fogadni őt odafent egy interjú erejéig.

– Kitörlöm a seggem a Kurírral! – harsogta ki Mutti mennydörgő hangon. – Persze ha épp nincs más otthon. Odalent maradsz, és kész! Százéves vagyok, és tévét akarok! Ha nem kapom meg, leugrom és szörnyethalok. Ez ám a botrány, írd csak le, te zugfirkász!

Högerman el is kezdett körmölni a jegyzetfüzetébe. Öngyilkos-dráma a májusi napfényben! Halálra zúzta magát a századik születésnapján! Zugfirkász...? Na ne, ezt talán mégsem, kétszer is áthúzta.

– Nem rendezhetnék egy gyűjtést, hogy kaphasson egy olyan masinát? – érdeklődött a lány szívéről ismert özvegy, a 79 éves Zetterkvistné. – Ártana a község jó hírének, ha leugrana és halálra zúzná magát...

– Még csak az hiányzik! – vágott közbe ingerülten Turell, a városi tanácsos. – Holnaptól a falu minden bolondja a háza tetején állna és ilyen masinákat követelne. *Abból* aztán szép kis botrány kerekedne!

*

A templom harangja a hegyen elütötte a delet, ám Oskar Mutti sorsa még mindig nem dőlt el. Továbbra is a tetőn álldogált. A nap fénye aranyban fürdette alakját, az udvaron összegyűlt tömeget s az egész környéket. Kivételesen gyönyörű nap volt; Rönberg, a kereskedő egypár rekesz üdítővel és sörral megrakodva érkezett teherautóján, hogy a kiszáradt torkokat megöntözze, amikor is Sige Martling, egy még pelyhes állú, de törekvő 34 és fél éves fiatalember diszkrét fogadást indítványozott a látványosság kimenetelét illetően. Ugrik-e Oskar, vagy sem? Mindkét lehetőségnek egyenlő esélye volt, és a legtöbben egykoronás vagy ötvenörös érmével fogadtak; Sigge aztán azt latolgatta, mi lenne az eredmény, ha Oskar pusztán szédülés vagy kimerültség miatt legurulna a tetőről. Villámgyors pillantással végigmérte az ünnepeltet, majd úgy ítélte meg, hogy ez a lehetőség fogadási tétként nem jöhet szóba. Ha Oskar Mutti merő baleset folytán zuhanna le, a teljes összeg a fogadóirodát illetné. Az ember ne legyen buta, ha nem muszáj – ezt még az édesanyjától tanulta, aki hajdan egy fogorvos neje lett.

– Legalább ülj le, nehogy elszédülj és lezuhanj! – kiabálta Arvid Pettersson, akit nyilvánvalóan hasonló gondolatok foglalkoztattak, ám Oskar csak hadonászott a karjával, így adva tudtul, hogy elvetette az ötletet.

– Semmi bajom az ácsorgással! – jelentette ki. – Fél órát kaptok, hogy kerítetek nekem egy tévét, különben ugrom. Smucig parasztok!

Az utóbbi megjegyzés nem hangzott valami diplomatikusan, így aztán érzékelhető volt némi megosztottság az udvaron. Ennél több azonban nem történt.

*

Néhány perccel a kitűzött időpont, fél egy előtt két dolog történt.

Az egyik, hogy Turell, a községi tanácsos vakmerő kísérletet tett arra, hogy megtörje a jeget. Oskar Mutti hangos tiltakozása ellenére elkezdett mászni a tűzlétrán. Egészen a hetedik lépcsőfokig jutott, amikor egy jól irányzott tetőcserép fejbe kólintotta és hanyatt terült. Kétség sem fér hozzá, ügyes dobás volt, melyet szórványos tapssal jutalmazott a társaság. Félutacnyi hölgy sietett a tanácsos segítségére, és kiszáratva megállapították, csupán enyhe sérülést szenvedett zuhanás közben.

Ennek ellenére Turell igencsak elkomorult.

– Ugorjon csak le az a vén számár! – átkozódott. – Én magam temetem el az anyaszomorítót a komposztba!

További hasonló kijelentéseit Högermann riporter gondosan lejegyezte jövőbeni használat céljából. Ezt követően vett magának egy sört a Kurír költségén, kortyolt kettőt az italból, majd végigsimított bajuszán.

A másik említésre méltó esemény – amely végül is megoldotta ezt a pokolian kiélezett helyzetet – az volt, hogy egy Volvo Duett márkájú gépkocsi kanyarodott be az udvarra. Egy elegáns, hatvan év körüli hölgy szállt ki az autóból hangosan lihegve. A közel állók tüstént felismerték Loretta Lorént, Oskar Mutti második házasságából született lányát, aki már hosszú évek óta egy műkereskedő menyasszonya volt, s a távoli Västeråsban élt. Rendkívül divatosan festett vörös ruhájában, melyet hónalja alatt izzadságfoltok tarkítottak, bézs árnyalatú mokaszinban s egy természetes kalapmumussal a fején.

– Apukám! – kiáltotta, amint észrevette apját a tetőn. – Mit művelsz te odafent?

– Leugrom és halálra zúzom magam! – felelte Oskar Mutti. – Egy fél perc múlva már itt sem vagyok. Azok a smucig bugrisok nem adnak nekem tévét, pedig ma vagyok százéves. A világ egyre romlottabb, nem is akarok már tovább élni!

– De apuskám! – fakadt ki Loretta Lorén. – Hoztam neked egy televíziót, itt van velem a kocsiban. Születésnap ajándék tőlem és Theodortól. Gyere már le, ne ácsorogj és locsoj odafent!

Újabb morajlás futott végig az udvaron. Az ifjú Martin nyílsebesen rohant el a fogadási pénzzel a folyó irányába, mialatt Oskar lefelé mászott. Félúton még megállt, és az egybegyűltek felé fordult:

– Tűnés haza, parasztok! – bömbölte. – A lányom és én tévét fogunk nézni, és nem akarjuk, hogy bárki is zavarjon! Tűnjetek el!

Bengtsson, a fényképész még egypárszor lekapta Loretta Lorént, s tíz perccel később már az egész udvar üresen tátongott.

*

Nyugat felől egy alattomos felleg érkezett, mely a délután folyamán egyre csak nőtt, majd estére az esőt is meghozta, amely feltartóztathatatlanul ömlött, eláztatva jót és rosszat, az erdőt, a falut, a folyót, és egész éjfélig tartott. Kellemes, langyos tavaszi eső volt, étellel és táplálékkal töltötte meg a sarjadó

hagymákat és rügyeket, ám az embereket és állatokat a négy fal közé szorította. Nem olyan idő volt, amelyben kimerészkedik az ember. Nem önfeledt lubickolásra csábító eső.

És főleg nem olyan eső, amelyben síkos tetőkön ácsorog az ember. Nem, egyáltalán nem az a fajta eső.

*

– Hogyan történt? – kérdezte Emma Lundewall vasárnap reggel, mikor a testet elszállították Cederbladh & Bergh fekete halottaskocsiján, melynek ajtaját aranyszárnyú galambok díszítették.

– A kép – szipogott Loretta Lorén, miközben megadóan halványsárga zsebkendőjébe fújta az orrát.

– Állandóan csak gond volt vele. Semmilyen adást sem lehetett vele venni. Apuska őrjöngött, és végül felmászott a tetőre, s elkezdett babrálni az antennával. Megpróbáltam megállítani, bizony ám, de hát olyan csökönyös volt...és persze megcsúszott.

Emma Lundewall felsóhajtott, s ő is az orrát törölgette.

– Nem volt szegény hozzászokva a munkához – állapította meg búsan. – Ennyi már túl sok volt neki.

– Úgy bizony – bólintott Loretta. – Hiszen nem bírta ő a terhelést. Viszont nagyon-nagyon csökönyös volt.

Hollós Judit Katalin fordítása

Håkan Nesser (1950) számos, főként bűnügyi regény szerzője. Háromszor nyerte el a legjobb svéd krimi díját. Könyveit számos nyelvre fordították.

A Cédrus Művészeti Alapítvány logójával megjelölt oldalakon korábbi pályázatunkon jelentkező szerzők műveit közöljük.

